

Kunnskapsdepartementet

NSF#1417056

Dato 3.2.2025
[Deres ref. her]

Høringssvar - forslag til ny ordning for gjeldssletting i distriktene og styrket gjeldssletting i Finnmark og Nord-Troms

Norsk Sykepleierforbund (NSF) viser til høringsbrev og høringsnotat av 4.11.2024 om forslag til ny ordning for gjeldssletting i distriktene og styrket gjeldssletting i Finnmark og Nord-Troms.

NSFs viktigste innspill

- NSF støtter forslaget om å styrke ordningen for gjeldssletting i innsatssonen i Finnmark og Nord-Troms.
- NSF støtter forslaget til ny gjeldssletteordning i distriktene. Vi stiller imidlertid spørsmål om hvor treffsikker ordningen vil være, gitt at formålet er å rekruttere kompetanse til distriktene.
- Det er behov for å etablere en ordning for sletting av utdanningslån for sykepleiere, som kan kombineres med andre gjeldssletteordninger.

Styrke ordningen for gjeldssletting i Finnmark og Nord-Troms

NSF støtter forslaget om å styrke ordningen for gjeldssletting i innsatssonen i Finnmark og Nord-Troms. Sykepleierkompetanse er nødvendig for å sikre kvalitet og likeverdige helse- og omsorgstjenester og helseberedskap i nord. Det er en forutsetning for levende lokalsamfunn, næringsliv, forsvarsvirksomhet, sikkerhet og beredskap i regionen.

Det er positivt at kronebeløpet blir doblet, og at ordningen blir forenklet slik at alle som oppfyller vilkårene kan søke om 60 000 kroner i gjeldsslette pr. år. Vår vurdering er at det er viktig med denne typen ordninger som gjør det mer attraktivt å bo og jobbe i regionen. NOU 2020: 15¹ påpeker at: «Nedskrivning av studielån i tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark har vært et effektivt virkemiddel for å rekruttere kompetanse til regionen. Ordningen har både stimulert til at flere tar høyere utdanning, og klart å trekke folk utenfra til regionen.»

Ny gjeldssletteordning for å rekruttere kompetanse til distriktene

NSF støtter forslaget til ny gjeldssletteordning i distriktene. Vi vet at små distriktskommuner har større utfordringer med å oppfylle lovpålagte oppgaver enn andre kommuner. NOU 2023:9²

¹ NOU 2020:15 *Det handler om Norge — Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene.*

² NOU 2023: 9 *Generalistkommunesystemet - Likt ansvar – ulike forutsetninger.*

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22   Telefon: 994 02 409
Postboks 456   Telefaks: 22 04 32 40
0104 Oslo   E-post: post@nsf.no

www.nsf.no
Bankgiro: 1600 49 66698
Org.nr: NO 960 893 506
MVA

Faktura adresse: sykepleierforbundet@invoicedrop.com

Godkjent av forbundsleder, 11.02.2025

viser at befolkningsutviklingen i stor grad påvirker forutsetningene for å levere tjenester og utvikle lokalsamfunnene i disse kommunene. Små distriktskommuner har mindre tilgang på nødvendig kapasitet og kompetanse. KS arbeidsgivermonitor³ viser at nesten alle kommuner strever med å rekruttere sykepleiere, og ca. 70 prosent opplever det som svært utfordrende. I 2023 brukte norske kommuner samlet sett omlag tre milliarder på å leie inn sykepleiervikarer fra private vikarbyråer⁴. Det er et stort behov for sykepleiere, spesialsykepleiere og jordmødre i kommunene framover, også i små distriktskommuner.

Forslaget til ny gjeldssletteordning har som formål å rekruttere kompetanse til distriktene. NSF vil påpeke at det er ikke nok å rekruttere sykepleiere til distriktskommuner. Det er også behov for tiltak som kan bidra til å beholde dem over tid, og tiltak som gjør at distriktskommunene faktisk kan nyttegjøre seg av kompetansen. Foreslått gjeldssletteordning fordrer dessuten at den enkelte må søke om gjeldssletting innen tre måneder etter at man har tjent opp retten. Dette er relativt kort frist, og forutsetter at ordningen er tilstrekkelig kjent.

Slik forslaget til gjeldssletteordning ligger nå, stilles det ingen geografiske krav til hvor man jobber. Det kan bidra til å redusere treffsikkerheten ved ordningen, illustrert gjennom følgende eksempel: En nyutdannet sykepleier flytter etter endt utdanning tilbake til hjemkommunen Åmot, som ligger i sentralitetsklasse 5. Sykepleieren begynner å jobbe ved Sykehuset Innlandet i Elverum kommune, en kommune som ligger i sentralitetsklasse 3. Hvordan kommer da sykepleierens faglige kompetanse til nytte i hjemkommunen Åmot? Med mindre sykepleieren velger å bytte til en jobb i en distriktskommune, viser dette eksemplet at foreslått gjeldssletteordning ikke nødvendigvis tilfører distriktene økt kompetanse som de faktisk får nyttegjort seg av. Man kan altså bo i en distriktskommune og pendle til en mer sentral kommune for å jobbe. Distriktskommunene vil kunne få økte skatteinntekter som følge av ordningen, men ikke nødvendigvis benyttet seg av den økte kompetansen.

Samtidig ser NSF at forslaget til gjeldssletteordning kan bidra til at flere av dem som allerede bor i en distriktskommune, ser seg tjent med å ta utdanning utover grunnsopplæringen. Ordningen kan også tiltrekke flere med kompetanse til distriktskommuner. Det fordrer imidlertid at foreslått gjeldsslettebeløp pr. år økes betydelig og må kunne kombineres med flere virkemidler.

Det har vært en kraftig sentralisering fra bygd til by over de siste århundrene, og over 80 prosent av Norges befolkning bor nå i byer og tettbygde strøk⁵. Sentraliseringstrenden er sterk, og det er behov for kraftfulle virkemidler for å tiltrekke kompetanse til distriktene. Attraktive arbeidsplasser er en viktig faktor. En kunnskapsoppsummering⁶ om tiltak for å beholde, mobilisere og rekruttere sykepleiere i distriktene, viser at det er flere tiltak i kombinasjon med lokal tilpasning, som har effekt: fagmiljø, arbeidsmiljø, kvalitet i tjenestene, arbeidstidsordninger, ansvars- og oppgavedeling, lønn, nedbetaling av studiegjeld, uttelling for videreutdanning, desentralisert utdanning og å legge til rette for familie og sosialt liv. Muligheten til å utføre godt klinisk arbeid danner grunnmuren. Dette er tiltak som vil ha effekt uavhengig av hvor i landet man er.

³ Arbeidsgivermonitoren 2023: *Status og trender for arbeidslivet i kommunesektoren*.

⁴ Sykepleien (2024): <https://sykepleien.no/2024/09/firedobling-av-pengebruken-pa-innleide-sykepleiervikarer>

⁵ Statistisk sentralbyrå (2023): <https://www.ssb.no/befolkning/folketall/artikler/sentralisering>

⁶ Nasjonalt senter for distriktsmedisin (2023): *Rekruttere og beholde sykepleiere i distriktskommuner. En kunnskapsoppsummering*.

Behov for en ordning for sletting av utdanningslån for sykepleiere

Det er behov for å etablere en ordning for sletting av utdanningslån for sykepleiere, som kan kombineres med andre gjeldssletteordninger.

Sykepleiere er en svært viktig del av helse- og omsorgstjenestene og helseberedskapen i hele landet. Sykepleieryrket er det yrket som det i en årrekke har blitt rapportert størst mangel på⁷.

En gjeldssletteordning for sykepleiere vil kunne bidra til å gjøre det mer attraktivt å utdanne seg til yrket og bli værende i yrket. Flere rapporter viser at gjeldssletteordninger for låntakere som har fullført utdanning, har effekt på evnen til å rekruttere og beholde arbeidskraft⁸.

Gevinstene av en ordning for sletting av utdanningslån for sykepleiere vil kunne oppveie hovedparten av utgiftssidene. Sykepleierkompetanse er nødvendig for å sikre kvalitet og kontinuitet i helse- og omsorgssektoren, styrket helseberedskap, trygghet i befolkningen og bosetting i hele landet.

NSF har ingen ytterligere merknader til høringen.

Med vennlig hilsen

Lill Sverresdatter Larsen
forbundsleder

Anne Grethe Erlandsen
kst. avdelingssjef

⁷ NAVs årlige bedriftsundersøkelse 2015-2024 og NOU 2020:2 *Fremtidige kompetansebehov III — Læring og kompetanse i alle ledd*.

⁸ Vista Analyse rapport 2022/42: *Evaluerings av personrettede virkemidler i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms og Nasjonalt senter for distriktsmedisin (2023): Rekruttere og beholde sykepleiere i distriktskommuner. En kunnskapsoppsummering*.

